

Sprawozdanie z 39 Konwencji Międzynarodowego Biura Audiofonologii BIAP

Aniela Korzon

Polski Komitet Audiofonologii

W dniach 28 IV – 2 V 2004 po raz pierwszy odbyła się Konwencja BIAP w Krakowie. Na obrady przybyło 60 członków BIAP z kilku krajów Europy (Belgia, Francja, Hiszpania, Niemcy, Holandia, Portugalia). Polskę reprezentowali: prof. dr hab. Tadeusz Gałkowski – przewodniczący Polskiego Komitetu Audiofonologii, dr Anna Prozych, dr Radziszewska oraz prof. dr hab. Aniela Korzon.

Obrady oraz zakwaterowanie gości miały miejsce w hotelu Novotel u stóp Wawelu. Otwarcia Konwencji dokonał Sekretarz Generalny BIAP-u Laurent Demanez, a z ramienia gospodarzy – prof. T. Gałkowski.

Obrady rozpoczęły się prezentacją osiągnięć Polski w zakresie wczesnego rozpoznania wad słuchu u noworodków. Dr Radziszewska omówiła poziom wyposażenia oddziałów noworodków w aparaty do screeningu, co jest rezultatem działań Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Dotychczasowe dokonania fundacji zostały przedstawione w formie prezentacji filmowej. Przedstawiciele BIAP-u z ogromnym zainteresowaniem zapoznali się z przedstawianymi osiągnięciami, podkreślając, iż wskaźnik 99% badanych noworodków w Polsce jest najwyższy nie tylko w Europie, ale i na świecie.

Dalszy przebieg Konwencji był zgodny z wcześniej zaplanowanym programem. Rozpoczął się od sprawozdania przewodniczącego oraz komisji finansowej. Następnie przyjęto kilku nowych członków, rekomendowanych przez przedstawicieli poszczególnych krajów.

Krótkie informacje z prac komisji BIAP-u:

Komisja 06 – Aparaty słuchowe – opracowała wstępnie propozycje informacji dla potencjalnych pacjentów punktów sprzedaży aparatów słuchowych, sposobów doboru aparatu itp. Ostateczna wersja tych zaleceń zostanie opracowana na Minikonwencji w Paryżu pod koniec 2004.

Komisja 07 – Implanty ślimakowe – także przygotowała propozycje dotyczące tematu: Team audiofoniczny i jego zadania wobec dziecka z implantem ślimakowym. Ponadto ustalono, iż członkowie tej komisji zbiorą dostępną literaturę nt implantów.

Komisja 14 – Struktury audiofonologii – dyskutowała na temat zawodu audiofologa, jego statusu, a także programu studiów z zakresu audiologii.

Komisja 15 – Integracja – opracowała wstępne zalecenia odnośnie do integracji dzieci z resztkami słuchu, dzieci z implantami ślimakowymi oraz dzieci z dodatkowymi zaburzeniami w rozwoju. Szczegółowy protokół z posie-

dzenia tej komisji zostanie dostarczony wszystkim członkom BIAP-u po Minikonwencji (pod koniec 2004).

Komisja 17 i 21 – Komunikacja i Upośledzenia Sprzężone – pracowała w dwóch zespołach. Pierwszy opracował wskazania, jakie muszą być brane pod uwagę, gdy pedagog ustala program rozwoju języka u dziecka z wadą słuchu z dodatkowymi zaburzeniami w rozwoju. Druga grupa ustaliła metody, strategie oraz środki, jakie są stosowane przez różnych specjalistów dla rozwoju sprawności językowej wymienionych dzieci.

Komisja 20 – Język – opracowała tabelę na temat fonologii i metafonologii oraz katalog testów.

Komisja 25 – Poradnictwo dla rodziców – kontynuowała prace nad wydaniem broszurki adresowanej do rodziców głuchych posiadających dzieci słyszące. Tematyka informatora będzie dotyczyła kompetencji rodzicielskich, celem jest pomoc takim rodzicom oraz zwrócenie uwagi na ich rolę w rozwijaniu języka ich słyszącego dziecka. Broszúrka będzie także zawierała szczegółowe uwagi, mające informować o tym, iż ich słyszące dziecko zaczyna mieć problemy językowe. Członkowie komisji muszą jednak nawiązać kontakt z organizacjami ludzi głuchych, których członkami są rodzice. Ponadto muszą znaleźć sponsorów dla wydania informatora.

Komisja 27 – Głos – obrady dotyczyły opracowania programu badań nad ustaleniem odpowiednich warunków pracy w tych zawodach, w których głos jest szczególnie narażony na nadmierne wyczerpanie. Program taki winien być przedmiotem zainteresowania ministerstw edukacji, organizacji socjalnych i kulturalnych. Ponadto ustalono, iż kolejnymi tematami badawczymi będą: głos a implanty ślimakowe, higiena głosu u dzieci i dorosłych.

Komisja 28 – Wychowanie słuchowe – członkowie komisji 28 rozpoczęli obrady od opracowania definicji wychowania słuchowego dziecka słyszącego i dziecka niesłyszącego. Takie zróżnicowanie uważają za celowe ze względu na to, iż wtedy można dokładniej ustalić, co jest istotą wychowania słuchowego dziecka niesłyszącego.

Komisja 29 – Szumy uszne – poinformowała, iż w najbliższym czasie przedstawi opracowania i zalecenia odnośnie do terapii. Sekretarz Generalny podkreślił, iż strona www Biapu jest bardzo często odwiedzana, średnio korzysta z niej miesięcznie około 4000 zainteresowanych, z czego 98% korzystających to stali „klienci” tej strony w internecie.

mi słuchu. Powstaje pytanie: czy mamy moralne prawo skazywać te dzieci na nieuniknione wykluczenie społeczne, współcześnie, kiedy nauka dysponuje skutecznymi metodami wychowania językowego, gwarantującymi opanowanie języka narodowego w mowie i w piśmie.

Problematyce wychowania językowego poświęcony był również referat mgr Justyny Leszka *Wychowanie słuchowo-językowe dzieci niesłyszących z zastosowaniem metody fonogestów*. Prelegentka przedstawiła wyniki i wnioski z badań własnych, których celem było poznanie, analiza, opis i interpretacja procesu wychowania słuchowo-językowego dzieci niesłyszących, prowadzonego w warunkach jednolitego środowiska językowego z zastosowaniem metody fonogestów. Wychowanie słuchowo-językowe to całokształt działań, zmierzających do stworzenia warunków umożliwiających dziecku z uszkodzeniem słuchu opanowanie języka wspólnoty społecznej, najpierw rodzinnej, a potem etnicznej, w której przyszło na świat i wychowuje się. Badaniom i analizie zostały poddane wybrane aspekty tego procesu: umiejętność wzrokowej percepcji, czyli odczytywania z ust sygnałów mowy (sztucznych słów, wyrazów, liczb i zdań); sprawność w zakresie percepcji sygnałów mowy w zależności od postaci, w której były one prezentowane (słuchanie, odczytywanie z ust, fonogesty, słuchanie i odczytywanie z ust, fonogesty i odczytywanie z ust, słuchanie i odczytywanie z ust i fonogesty); stanowisko nauczycieli pracujących z dziećmi niesłyszącymi dotyczące stosowanych metod kształcenia językowego i możliwości ich uczniów. Z przywołanych w referacie badań wynika, iż uczniowie kształceni z zastosowaniem metody fonogestów nie rezygnują z wykorzystywania resztek słuchowych w procesie percepcji mowy. Słuchanie pozostaje (w miarę indywidualnych możliwości) bardzo ważnym czynnikiem tego procesu. Ponadto zwarte i jednolite środowisko wychowujące, reprezentujące podobne poglądy oraz konsekwentnie stosujące metodę fonogestów, jest wspólnotą, w której dziecko niesłyszące w sposób zbliżony do naturalnego może opanować język narodowy.

Sesję IV zakończył referat dr Amelii Dziurdy-Multan *Rozwój funkcji słuchowych a rozwój języka dziecka z uszkodzeniem słuchu*. Autorka referatu, opierając się na tezie, że każdy człowiek rodzi się z genem mowy, omówiła specyfikę rozwoju języka dziecka z uszkodzonym słuchem. W tym procesie percepcja mowy, która zależna jest od rozwoju funkcji słuchowych, zawsze poprzedza artykulację. Jeśli uszkodzone są funkcje słuchowe, dziecko nie może prawidłowo percypować, odbierać mowy, nie zostaje „zanurzone w kąpielii słownej”, a w rezultacie nie może dotrzeć do języka narodowego. Dlatego potrzebna jest mu pomoc w dotarciu do podsystemu fonologicznego i morfologicznego języka, co umożliwi mu przechodzenie od percepcji do kolejnych etapów w nabywaniu języka dźwiękowego.

Sesję V: **Formy wspierania rodziny wychowującej dziecko z uszkodzeniem słuchu** wypełniło wystąpienie mgr Arlety Kucharczyk *Inwentarz problemów rodzin wychowujących dzieci z uszkodzeniem słuchu*, w którym została przedstawiona autorska propozycja narzędzia badawczego – inwentarza problemów rodziców wychowujących dzieci z uszkodzonym słuchem (PRDzUS). Prelegentka uzasadniała, że sytuacja każdej rodziny wychowującej dziecko niepełnosprawne jest na swój sposób inna i niepowtarzalna. Niepełnosprawność dziecka wpływa w różnym stopniu i roz-

maitymi drogami, poprzez zróżnicowane powiązania funkcjonalne, na rozmiar i skalę problemów i potrzeb rodziny, której dziecko jest członkiem. Uzyskanie informacji o skali i rodzaju problemów, jakie przeżywa konkretna rodzina, jest punktem wyjścia do udzielenia skutecznej pomocy. Dlatego też, wzorując się na Inwentarzu Problemów Osób Niepełnosprawnych oraz powstałych w latach 90. skalach problemów osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności [Witkowski 1998], autorka referatu podjęła prace nad inwentarzem PRDzUS. Opracowywane narzędzie sonduje następujące obszary problemów: problemy osobiste, problemy rodzinne, problemy rehabilitacyjno-edukacyjne oraz problemy społeczne. Inwentarz PRDzUS to narzędzie umożliwiające diagnozę środowiska rodzinnego, w którym wychowuje się dziecko z uszkodzonym słuchem. Uzyskane dzięki niemu wyniki badań umożliwią udzielanie rodzinie, rodzicom i dzieciom pomocy adekwatnej do przeżywanych problemów.

Sesja VI: **Metody nauczania i kształcenia we współczesnej surdopedagogice** odbyła się w niedzielne przedpołudnie. Zainicjował ją, wyrastający z obserwacji trudności językowych uczniów niesłyszących szkoły zasadniczej, referat *Metoda pracy z tekstem na lekcji języka polskiego*. Mgr Genowefa Hewelt, odwołując się do wiedzy zgromadzonej w literaturze przedmiotu, stwierdziła w nim, że dążąc do poznania języka ojczystego, dzieci z uszkodzeniami słuchu starają się zapamiętać całe wyrazy, grupy wyrazów lub nawet krótkie zdania, które spostrzegają w sposób synkretyczny, jako niepodzielne całości, ponieważ nie potrafią dokonać w nich żadnych operacji analityczno-syntetycznych. W efekcie ten sposób poznawania języka nie prowadzi do pełnego przetworzenia i zinterpretowania zawartych w nim znaczeń, ale powoduje dowolne i doraźne łączenie treści przyswojonych drogą niejęzykową z fragmentami konstrukcji zdaniowych, wyodrębnionymi przypadkowo, na podstawie rozpoznawania ich cech drugorzędnych, nieistotnych z punktu widzenia zawartości semantycznej. Propozycją zmiany istniejącego stanu rzeczy jest wprowadzenie metody pracy z tekstem, bazującej na ćwiczeniach słownikowo-frazeologicznych, która została zaprezentowana na przykładzie bajki *Ptaszki w klatce* I. Krasickiego.

Następnie o osobistych doświadczeniach wpływających z pracy z głuchoniewidomymi dorosłymi mówiła mgr Ewa Niestorowicz (*Świat w umyśle i rzeźbie osób głuchoniewidomych*). Prelegentka od kilku już lat uczestniczy w rzeźbiarskich plenerach, organizowanych dla tych osób w Orońsku. Dla uczestników plenerów rzeźba jest sposobem wyrażania własnych przeżyć, odczuć i emocji, wyrażania swego wewnętrznego świata. Ewa Niestorowicz poddała ten rodzaj twórczości analizie w aspekcie semantycznym.

W dalszej części sesji głos zabrała mgr Anna Zabajewska, która w referacie *Nauczanie osób niesłyszących języków obcych – możliwości i perspektywy* zaakcentowała możliwości językowe osób z uszkodzeniem słuchu i skupiła się na metodyce nauczania ich języka rosyjskiego i angielskiego podkreślając, iż w procesie dydaktycznym istotne jest przestrzeganie reguł prawidłowej komunikacji z osobą niesłyszącą, zorganizowanie odpowiednich warunków zewnętrznych oraz dostosowanie metod i form pracy do możliwości ucznia.

W tej sesji z referatem *Kształcenie filozoficzne studentów niesłyszących na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*

wystąpiła również mgr Dorota Zielińska-Dryl, która odwołując się do własnych doświadczeń dydaktycznych, omówiła specyficzne problemy, jakie stają przed niesłyszącymi i ich wykładowcami w związku ze studiowaniem przedmiotów filozoficznych. Trudności te związane są zarówno z barierami komunikacyjnymi, jak i ze specyfiką oraz wymaganiami towarzyszącymi kształceniu w zakresie poszczególnych przedmiotów. Dorota Zielińska-Dryl przedstawiła także metody, które okazały się pomocne w rozbudzaniu zainteresowań i przyswajaniu wiedzy z dziedziny filozofii. Rozważania autorki referatu prowadziły do wniosku, iż niesłyszący mogą z powodzeniem studiować przedmioty filozoficzne oraz że efekty ich starań będą tym większe, im więcej uwagi, życzliwości i cierpliwości poświęcą nauczyciele i cała społeczność akademicka na przekazywanie prawdziwego sensu ustaleń filozofów.

Seminarium zamknął referat *Metoda nauczania czytania dzieci w wieku poniemowlęcym i przedszkolnym*, wygłoszony przez prof. dr hab. Jadwigę Cieszyńską z Akademii Pedagogicznej w Krakowie. Według tej metody nauka czytania przechodzi następujące etapy: od sylaby otwartej do pierwszego słowa, od pierwszych słów do wypowiedzi wielocłonowej, od wypowiedzi wielocłonowych do minimalnego zasobu leksykalnego. Odwołując się do gruntownej

wiedzy psycholingwistycznej metoda Jadwigi Cieszyńskiej jest drugą skuteczną metodą nauczania języka ojczystego dzieci niesłyszących.

Satysfakcjonujące dla organizatorów seminarium naukowego były dwa fakty. Po pierwsze to, iż – dzięki tłumaczeniu wszystkich wystąpień na język migowy oraz ich transliteracji z fonogestami – seminarium stało się jedną z nielicznych konferencji naukowych, w której uczestniczyły osoby niesłyszące. O tym, że uczestnictwo osób z uszkodzeniem słuchu nie było tylko obecnością, świadczy ich zaangażowanie w dyskusje, podsumowujące poszczególne sesje. Po drugie zaś, satysfakcjonująca była obecność specjalistów z Lubelskiego Oddziału Polskiego Związku Głuchych oraz nauczycieli z lubelskich szkół i ośrodków, w których są dzieci z uszkodzonym zmysłem słuchu. To właśnie dzięki nim sala konferencyjna wypełniona była po brzegi.

Na zakończenie warto poinformować, iż większość referatów zaprezentowanych w czasie seminarium zostanie opublikowana w pracy zbiorowej *Nie głos, ale słowo... Przekraczanie barier w wychowaniu osób niesłyszących* pod redakcją dr hab. Kazimierzy Krakowiak, prof. KUL, i autorki niniejszego sprawozdania.